

İflasın Ertenilmesi ve Borca Batıklık Bilançosunun Çıkarılması

(Postponement of Bankruptcy and Issuance of Over-Indebtedness Balance Sheet)

Ahmet Gökğöz^a

^a Doç. Dr., ahmetgokgoz83@gmail.com

Anahtar Kelimeler

İflas, İflasın Ertenilmesi,
Borca Batıklık, Borca
Batıklık Bilançosu.

Jel Sınıflandırması

M40, M41, M49.

Özet

İşletmenin sürekliliği kavramı gereği, işletmelerin ömrü sınırsız kabul edilmekte ve bu varsayım altında mali tablolar düzenlenmektedir. Ancak yaşanan ekonomik ve ticari şartlar içerisinde işletmelerin ömrü son bulabilmektedir. Hukuk literatüründe iflas olarak nitelendirilen işletme ömrünün son bulması durumu, işletme ile ilişkili olan hiçbir taraf açısından istenen bir durum değildir. İşletmenin iflasa gittiğini gösteren emarelerden birisi borca batıklık durumudur. Borca batıklık, işletmenin varlıklarının borçlarını ödemede yetersiz kalması veya işletmenin öz kaynaklarının eksiye düşmesi durumudur. Borca batık olan bir şirketin yönetim kurulunun iflas için mahkemeye başvurması gerekir. Ancak borca batıklık halinden kurtulmak için, mahkemeye makul iyileştirme projeleri sunarsa, iflasın ertelenmesini isteyebilmektedir. İflasın ertelenmesi için mahkemeye başvuracak olan şirketin, muhasebe kayıtlarına esas olarak düzenlediği bilançosuna ek olarak, borca batıklık durumunu tespit amacıyla, varlıkların ve borçların rayiç değerlerini esas alarak düzenlediği ara bir bilanço muhakemeye sunması gerekmektedir. Söz konusu bilanço borca batıklık bilançosu denilmektedir. Bu çalışmanın amacı, iflas, iflasın ertelenmesi, borca batıklık kavramlarını hukuk sistematığı içerisinde irdeleyerek, borca batıklık bilançosunun çıkarılması işlemini muhasebe sistematığı içerisinde açıklamaktır.

Keywords

Bankruptcy,
Postponement of
Bankruptcy, Over-
Indebtedness, Over-
Indebtedness Balance
Sheet.

Jel Classification

M40, M41, M49.

Abstract

As per the concept "continuity of enterprises", the lifetime of enterprises is considered as indefinite and financial statements are issued under this assumption. However, the lifetime of enterprises may come to an end due to economic and commercial circumstances. The situation "the lifetime of an enterprise has come to an end", which is characterised as bankruptcy in the law literature, is never a desired situation for any parties associated with such enterprise. Over-indebtedness constitutes one of the signs indicating that the enterprise is about to go bankrupt. Over-indebtedness is a situation where the assets of an enterprise remain insufficient to fulfil its debts and liabilities or where its shareholder equity becomes negative. The board of directors of an over-indebted company should apply for a competent court, for bankruptcy. However, such company may request for postponement of bankruptcy if it submits to the court reasonable recovery projects to overcome over-indebtedness. If a company applies for a competent court, for postponement of its bankruptcy; it will be necessary for that company to submit to the court an interim balance sheet issued on the basis of the current values of its assets, debts and liabilities to determine the situation of over-indebtedness, in addition to its balance sheet issued by taking its accounting records as basis. This interim balance sheet is called as over-indebtedness balance sheet. The purpose of this study is to scrutinize the concepts "bankruptcy", "postponement of bankruptcy" and "over-indebtedness" within the legal system and to describe the transaction "issuance of an over-indebtedness balance sheet" within the accounting system.

1. Giriş

Günümüz ekonomik koşullarında işletmeler zorlu rekabet ortamında sürekliliklerini sağlayabilmek için birçok finansal sorun ile baş etmek zorunda kalmaktadırlar. Piyasadaki baş döndüren değişime karşı önceden hazırlıklı davranış gösterilememesinin de etkisiyle yaşanan bu sorunların neticesindeki başarısızlıklar işletmeleri iflasın (borca batıklığın) eşiğine kadar getirebilmektedir.

İşletmelerin başarısızlığa uğramaları ve iflas aşamasına kadar gelmelerinin, dışsal olduğu kadar içsel nedenleri de olabilmektedir. Yönetimsel yetersizliğin yanında işletmenin başarısızlığına kaynaklık eden çeşitli nedenler; sürdürülen kredi politikaları, tahsilat problemlerinin ortaya çıkması, yanlış fiyatlandırma politikaları, yetersiz satışlar, aşırı borçlanma, likidite durumu, yetersiz öz kaynak, faaliyetlerde verimsizlik olarak sayılabilir. Şüphesiz makroekonomik olumsuzluklara bağlı olarak gelişen yerel/küresel durgunluk ortamlarında başarısızlık nedenlerinin etkileri daha fazla olacaktır. Bu nedenler istikrarlı bir ekonomik ortamda dahi bir işletmenin iflasına neden olabilir.

İflas aşamasına gelen işletmelerin iflastan kurtulmaları ve faaliyetlerini devam ettirebilmeleri için Türk Ticaret Kanunu (TTK) ve İcra İflas Kanunu (İİK)'da iflasın ertelenmesine yönelik düzenlemeler getirilmiştir. İflas erteleme ile şirketlere, borçlarını ödeyebilmeleri imkânının yanı sıra, ticari faaliyetlerinin de devamlılığını sağlayabilmeleri ve tekrar kara geçmeleri için son bir şans sunulmaktadır. İflas erteleme talebinin yerine getirilme şartlarından biri şirketin borca batık halde bulunması, başka bir ifade ile şirketin aktiflerinin borçlarını karşılayamaz durumda olmasıdır. Bu durumdaki şirketlere gerçekçi ve tutarlı bir iyileştirme projesi hazırlamaları halinde yeniden yapılandırılma için şans tanınmaktadır.

Bu çalışmada iflas ve iflasın ertelenmesi kavramları hukuki açıdan ele alınarak, İİK ve TTK açısından değerlendirilmiştir. Daha sonra işletmelerde finansal durumun bozulmasının ve borca batıklık halinin nasıl meydana geldiği, nasıl belirlendiği ve iflas erteleme kararının alınma sürecine yer verilmiştir. Son bölümde de iflas ve iflasın ertelenmesi kararı alınırken çıkarılması gereken borca batıklık bilançosunun nasıl çıkarılacağını açıklamaktır.

2. İflas ve İflasın Ertelenmesi Kavramları

2.1. İflas Kavramı

İflas kelimesi Arapça kökenli bir kelime olup, parayı pulu bitirmek anlamına gelmektedir. Türk Dil Kurumu'nun tanımına göre iflas, 'borçlarını ödeyemediği mahkeme kararı ile tespit ve ilan olunan iş adamının durumu, batkı, batkılık' anlamına gelmektedir. Borca batıklık olarak da ifade edilen iflas genel anlamda; borçlunun mali imkânlarını diğer bir deyişle tüm malvarlığını kısmen veya tamamen kaybetmiş olması demektir.

İflas hukuki olarak ise şöyle tanımlanabilir: ticaret mahkemesince iflasına karar verilen borçlunun haciz edilebilen bütün mal varlığının cebri icra yolu ile paraya çevrilip, bundan bilinen bütün alacaklılarının tatmin edilmesini sağlayan külli bir cebri icra yoludur (Kuru, 1971;5). Türkiye'de iflas, hukuk sistemimize Osmanlı Devleti zamanında Fransız Ticaret Kanunu'ndan esinlenilerek çıkartılan 1860 tarihli "*Kanunu Ticaret*" ile girmiştir. Bugün için hukuk sistemlerinde iflas, hukuki anlamda belli şartların oluşması halinde bir başka ifade ile iflas yoluyla takibe ve iflas davasına konu teşkil eden borç sebebiyle ve yine ancak ticaret mahkemesi kararıyla bir kişinin iflasına karar verilmesini ifade eder. Muhasebe deyimi ile borçların aktiflerden fazla olduğu, diğer bir ifade ile işletme mevcutlarının ve alacaklarının borçlarını karşılayamaması durumu ise iflas veya borca batıklık olarak ifade edilebilir (Uzay, 2008;2).

Hukukumuzda genel iflas nedeni açıkça düzenlenmemiştir. Bununla birlikte, borçlunun vadesi gelmiş bir para borcunu, aleyhine verilen karara rağmen ödememiş olması genel iflas nedeni olarak kabul edilmektedir. Bu bağlamda genel iflas nedeni bakımından, borcun miktarının bir önemi olmadığı gibi, borcun iflasa tabi olunan dönemden önce veya sonra doğmuş olmasının, bir ticarî işten kaynaklanıp kaynaklanmamasının, borçlunun mali durumunun iyi veya kötü olmasının da bir önemi yoktur. Önemli olan, aleyhine iflas takibi başladığında borçlunun iflasa tabi kimselerden olması ve aleyhine verilen karara rağmen vadesi gelmiş bir para borcunu ödememiş olmasıdır. Mali durumu çok kötü olmasına rağmen aleyhine iflas yolu ile takip yapan borçlusuna olan borcunu kredi ile veya başka bir şekilde ödeyen bir borçlu hakkında iflas kararı verilemez. Buna karşılık, mali durumu çok da kötü olmamasına rağmen aleyhine olan iflas takibinde borçlusuna olan borcunu ödemeyen bir borçlu hakkında iflas kararı verilmesi mümkündür (Kuru, Arslan ve Yılmaz, 2014;458).

Türk Hukukunda iflasa tabi şahısların kimlerden ibaret olduğu İİK m.43/1'de düzenlenmiştir. Maddeye göre; 'İflas yolu ile takip, ancak Ticaret Kanunu gereğince tacir sayılan veya tacirler hakkındaki hükümlere tabi bulunanlar ile özel kanunlarına göre tacir olmadıkları halde iflasa tabi buldukları bildirilen hakiki veya hükmi şahıslar hakkında yapılır. Şu kadar ki, alacaklı bu kimseler hakkında haciz yolu ile de takipte bulunulabilir.' Maddeden anlaşılacağı üzere iflas yolu ile takip edilebilecek borçlular üç gruba ayrılmıştır. Bunlar;

- ✓ Türk Ticaret Kanunu gereğince tacir sayılanlar,
- ✓ Tacir olmadıkları halde TTK gereğince tacirler hakkındaki hükümlere tabi tutulanlar,
- ✓ Yine tacir olmadıkları halde özel kanun hükümlerine göre iflasa tabi buldukları bildirilen gerçek veya tüzel kişilerdir.

İflas tabi bir kimsenin iflasına karar verilebilmesi için takip edilmesi gereken yola iflas yolu denir. 19.06.1932 yılında yayımlanmış olan İİK'nda üç çeşit iflas yolu düzenlenmiştir. Bunlar; adi iflas yolu, kambiyo senetlerine mahsus iflas yolu ve doğrudan doğruya iflas yoludur. Ancak öğretilerde bu üç iflas yolu iki ana başlık altında sınıflandırılmıştır. Bunlar (Balci, 2010;45);

- Takipli İflas Yolları: Adi İflas Yolu ve Kambiyo Senetlerine Mahsus İflas Yolu
- Takipsiz İflas Yolu: Doğrudan Doğruya İflas Yolu

Takipli iflas yolunda alacaklı iflas takibine bir iflas takip talebi ile icra dairesinden başlar. İflas takip talebini alan icra dairesi, borçluya bir iflas ödeme emri gönderir. Borçlu, ödeme emrinde gösterilen süre içerisinde borcunu ödemez veya itiraz etmez ya da itiraz etmesine rağmen itirazı asliye ticaret mahkemesi tarafından kaldırılırsa; mahkeme, borcun yedi gün içinde ödenmesi için borçlu aleyhine bir karar verir. Bu kararda gösterilen süre içerisinde borç ödenmez ise, mahkeme iflasın açılmasına karar verir. Bu kararlar birlikte borçlunun malvarlığının tamamı iflas tasfiyesine konu olur (Özbek, 2012;218).

2.2. İflasın Ertelenmesi Kavramı

İflasın ertelenmesi ekonomik ve finansal sıkıntılar nedeniyle şirketlerin, iflasın ilan edilmesi öncesinde başvurabilecekleri hukuksal bir yoldur. İflas erteleme, finansal durumu bozulan şirket ve kooperatiflerin sermayesinin korunması için gerekli

tedbirlerden birisi olarak ilgili kanunlar tarafından düzenlenmiştir. Mahkeme şirketin mali durumunun düzeltilebilmesini mümkün gördüğü takdirde yönetim kurulu veya bir alacaklının talebi sonucunda iflas erteleme kararı verebilmektedir.

İflasın yani şirketin varlığının sona ermesinin bütün taraflar için olumsuz sonuçlar doğurması nedeniyle, iflas erteleme ve daha sonra da ortadan kaldırmaya yönelik hukuki tedbirlerin alınmasına çeşitli ülkelerde ve ülkemizde de başvurulmaktadır. Ülkemizde; iflasın ertelenmesinin yanı sıra, konkordato (anlaşmalı iflas), sermaye şirketlerini uzlaşma suretiyle yeniden yapılandırılması, fevkalade mühletten yararlanma imkanları da hep bu amaca yönelik kurumlardır (Öztek, 2005;30).

İflasın ertelenmesi, borca batık durumda olan bir sermaye şirketi veya kooperatifin belli şartların varlığı durumunda, ticaret mahkemesinin vereceği bir kararla iflasının açılmasını erteleyen istisnai bir yol (Uyar, 2009;1218) olarak tanımlanabilir. İflasın ertelenmesi, pasifleri aktiflerinden fazla olan, diğer bir ifadeyle borca batık durumda olan bir işletmenin belli koşullarla geçici olarak iflasına karar verilmesini önlemek, bir başka ifade ile iflas kararı verilmesini gerektiren borca batıklığı ortadan kaldırmak, işletme durumunun ıslahı ve varlığını ve faaliyetini sürdürmesini sağlamak amacıyla getirilmiş bir müessesedir. İflasın ertelenmesi bir haktır, görev ya da sorumluluk değildir (Boztosun ve Aksoylu, 2016;16).

İflas erteleme sonucunda borçlu işletme normal faaliyetlerine devam edebilmekte iken, kamu alacağı ve SGK primleri dahil hiçbir yasal takip yapılamamaktadır. Mahkemenin, kayyumun verdiği raporlara göre iflas erteleme süresini sonlandırma, dört yıla kadar da uzatabilme veya firmanın iflasına karar verebilme imkanı vardır. İflasın ertelenmesi imkânı, belirli kanuni şartların varlığı halinde sadece sermaye şirketleri ve kooperatifler bakımından kabul edilmektedir. İflasın ertelenmesi müessesesi, şirketin aktiflerinin korunması, borçlarının ödenmesi ve diğer yükümlülüklerinin mümkün olan en kısa sürede yerine getirilmesi amacı taşıdığı için, söz konusu sözleşmeye bağlılık ilkesine daha çok hizmet etmektedir (Selcik, 2014;87).

Borca batık bir sermaye şirketi veya kooperatifin mali durumunun iyileştirilmesinin mümkün olması halinde malvarlığı koruma altına alınarak iflâsının önlenmesi, bu şekilde ticari faaliyetini sürdürebilmesi sağlanmış olur. Hakkında iflâs erteleme kararı verilen işletmeler yok olma tehlikesinden kurtarılarak ekonomiye katkı sağlamaya devam

etmeleri mümkün hale getirilir (Alptürk ve Bostancıoğlu, 2011). İflasın ertelenmesi belli şartlar altında ortaklık hakkında iflas kararı verilmesini önlemek amacı ile iflas kararını gerektiren borca batıklığı ortadan kaldırmak ve ortaklığın bir tüzel kişi olarak varlığını sürdürmesini sağlamak amacını güder. İflasın ertelenmesi, borca batıklığı mahkemeye bildirim yükümlülüğünden kurtarmak yerine, daha çok pay sahiplerinin diğer bir ifade ile ortakların çıkarlarını koruma amacı gütmektedir (Samur, 2014;3).

Sermaye şirketleri ve kooperatiflerin iflaslarının ertelenmesi ile hem bu şirketler, hem bu şirketlerle ticari ilişkide bulunan ve onlardan alacaklı durumda bulunan şirketler yarar sağlayacaktır. İflasın ertelenmesi ayrıca çalışanların işsiz kalmasını ve devletin vergi kaybını önleyeceği için kamunun da yararına olacaktır (Arslan, 2008;117).

Sadece nakit sıkıntısından kaynaklanan borç ödeyememe durumu ve geçici kötüleşmeler iflas ertelemesine başvurulması için yeterli değildir. Diğer yandan, borca batık olan şirketlerin faaliyetlerini sürdürebilmeleri amacıyla hukuk sistemimizde iflas ertelemesine ek olarak yer verilen diğer müesseseler sermaye şirketleri ve kooperatiflerin yeniden yapılandırılması ile konkordatodur.

İflas erteleme, TTK ve İİK'nun ilgili maddelerinde düzenlenmiştir. İflas erteleme ve borca batıklık durumuna ilişkin düzenlemeler; 6762 sayılı (eski) TTK'nun 324. maddesi, 6102 sayılı (yeni) TTK'nun 376. ve 377. maddeleri, 2004 sayılı icra ve iflas kanununun 179. maddesi ve 1163 sayılı Kooperatifler Kanununun 63. maddesinde yer almaktadır. Ayrıca iflas erteleme hakkında Yargıtay içtihatları da mevcuttur. İflas erteleme, 4949 Sayılı İİK'nun 179. maddesinde değişiklik yapılmasına dair kanun ile 179/a ve 179/b maddeleri kanuna dâhil edilmiştir (Samur, 2014).

İflas ertelemesine ilişkin 6102 sayılı TTK 376. ve 377. maddelerinde çağrı ve bildirim yükümü düzenlenmiştir. Buna göre; borca batıklık durumlarında yönetim kurulu veya herhangi bir alacaklı tarafından mahkemeye bir iyileştirme projesi sunularak iflas ertelemesinin istenebileceği, iflas ertelemesinin gerçekleştiği durumlarda ise İİK'nun 179 ilâ 179/b maddelerin uygulanacağı hüküm altına alınmıştır. 1163 sayılı Kooperatifler Kanununun 63. maddesinde ise Kooperatifin aczi halinde yapılacak işler başlığı altında yönetim kurulunun veya alacaklılardan birinin isteği üzerine mahkeme tarafından iflasın açılmasının ertelenebileceği ve gerekli koruma tedbirlerinin alınabileceği ifade edilmiştir (Öztek, 2005;23)

İİK'nun 179. maddesi 4949 sayılı kanunla önemli bir değişikliğe uğramış ve 179/a ve 179/b ek maddeleri ihdas edilmiştir. Söz konusu maddede son olarak 5092 sayılı kanunla iflas erteleme süresine ilişkin değişiklik yapılmıştır. 2004 sayılı İİK'nun 4949 ve 5092 sayılı kanunlarla değişik 179, 179/a ve 179/b maddelerinde özetle Sermaye Şirketleri ile Kooperatiflerin İflası, İflas ertelenmesi, Erteleme Tedbirleri ve Erteleme Kararının Etkileri konularında gerekli düzenlemeler yapılmıştır. 4949 Sayılı Kanunla değiştirilen 179. madde ile eklenen 179/a ve 179/b maddeleri iflas ertelenmesi müessesesine işlerlik kazandırmıştır. Yapılan değişiklikten sonra ticaret mahkemelerine yansıyan taleplerden, iflasın ertelenmesi müessesesinin işlerlik kazandığı, zor durumda olan işletmelerin ülke ekonomisine kazandırılması yönünden rağbet gören bir araç haline geldiği ve mahkemelerce de, yasa hükümlerinin genişletilerek uygulandığı anlaşılmaktadır (Güneysu ve Çapan, 2014;4:Öztek, 2005;24).

İflas ertelenmesi ile ilgili son düzenleme 6102 Sayılı TTK'nu Madde 377 ile yapılmıştır. Buna göre; 'Yönetim kurulu veya herhangi bir alacaklı yeni nakit sermaye konulması dâhil nesnel ve gerçek kaynakları ve önlemleri gösteren bir iyileştirme projesini mahkemeye sunarak iflasın ertelenmesini isteyebilir. Bu hâlde İcra ve İflas Kanununun 179 ilâ 179/b maddeleri uygulanır.' Başvuru Ticaret Mahkemesine yapılacaktır. İflâsın ertelenmesine ilişkin 377'nci madde dört esasa işaret etmektedir. Bunlar aşağıdaki şekilde belirtilebilir (Akarca ve Şafak, 2014);

- Birincisi bir iyileştirme projesinin varlığı halinde iflâsın ertelenebileceğidir.
- İkinci husus, iyileştirme projesinin emredici nitelikteki içeriği ile ilgilidir. 377nci maddede, yönetim kurulu veya herhangi bir alacaklı yeni sermaye konulması dahil nesnel ve gerçek kaynakları ve önlemleri gösteren bir iyileştirme projesini mahkemeye sunmak durumundadır. Kanımızca Kanun koyucu, diğer tedbirlerle birlikte iflâs konumunda bulunan bir sermaye şirketinin pay sahiplerinin sermaye, hatta nakdî sermaye katkılarıyla bu konumdan çıkabileceği düşüncesinden hareket etmiştir.
- Üçüncü husus, mahkeme iflâsın ertelenmesi talebi üzerine kayyumu derhal ataması gereğidir. Mahkemenin aldığı bu kararlarla yönetim kurulunun yetkileri tümüyle elinden alınarak kayyuma verilebileceği gibi, bu yapılmayarak, yönetim kurulunun karar ve işlemlerinin geçerliliği kayyumun onayına bağlanabilir.

Kayyumun görev ve yetkileri mahkemece verilen iflasın ertelenmesi kararında ayrıntılı olarak düzenlenir.

▪ Dördüncü husus, mahkemenin erteleme kararı üzerine borçlu şirket aleyhine 6183 Sayılı Amme Alacaklarını Tahsil Usulü hakkında Kanuna göre yapılanlar dâhil olmak üzere, hiçbir takip yapılamayacaktır. Daha önce başlamış takipler de durdurulacaktır.

Yukarıda belirtilen düzenlemelerden hareketle iflasın ertelenmesi müessesinin şekli ve maddi koşulları bulunmaktadır. Bunlar aşağıda başlıklar halinde sıralanmıştır.

Tablo 1. İflas Ertelemeye İlişkin Şekil ve Maddi Şartlar

İflas Ertelemeye İlişkin Şekil Şartları	İflas Ertelemeye İlişkin Maddi (Esasa İlişkin) Şartlar
1- İflasın erteleme kararının alınması ve talep şartı (İflas erteleme talepli dava açılması)	1- İflas erteleme talebinde bulunan şirketin borca batık olması
2- Borca batıklık bildiriminin (beyanının) mahkemeye sunulması	2- Şirketin iyileşmesinin mümkün olması
3- Gerekli masrafların mahkeme veznesine depo edilmesi	3- Fevkalade mühletten yararlanılmamış olması
4- İyileştirme projesinin mahkemeye verilmesidir.	4- Alacaklıların haklarının korunmasıdır. (İflas erteleme kararının alacaklıların haklarını iflasa göre daha kötü duruma sokmaması gerekir.)

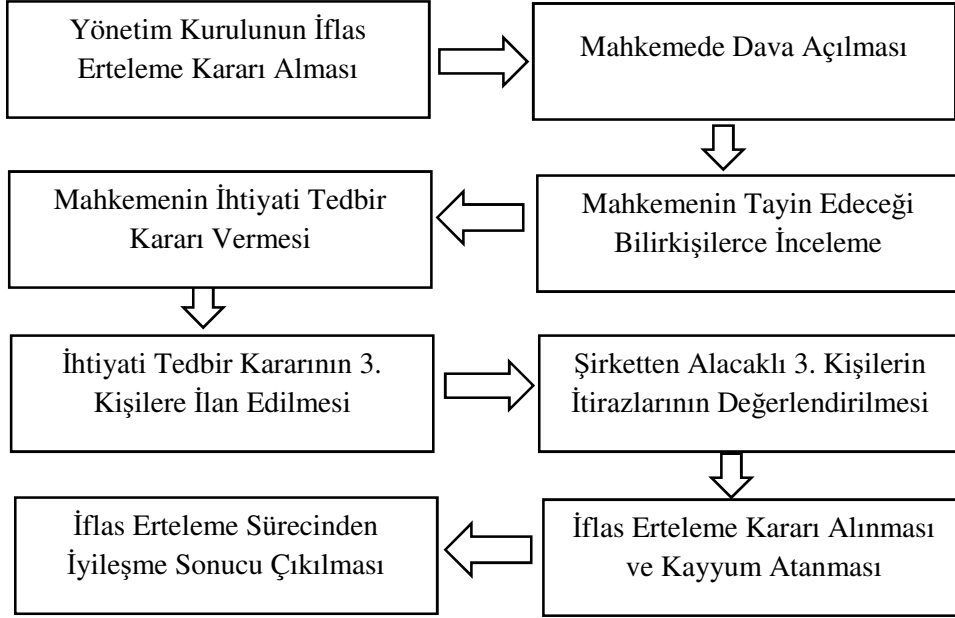
Kaynak: Dumanoglu, 2011;32.

İİK 179'uncu maddesi uyarınca, iflas ertelenmesi kararının verilebilmesi için, şu şartların bir arada varlığı aranmaktadır. Bunlar; (i) sermaye şirketi veya kooperatif olma: (ii) borca batık olma, (iii) erteleme talebi, (iv) mali durumun iyileştirilmesi imkânının bulunması, (v) gerekli masrafların yatırılması, (vi) alacaklıların daha kötü duruma düşürülmemiş olması, (vii) fevkalade mühletten yararlanılmamış olmasıdır.

Türk hukuk sisteminde iflas erteleme kurumunun işleyişi önemli ölçüde İİK'nun ilgili maddeleri ile düzenlenmiş olmakla birlikte, kanunda açıklık olmayan durumlar Yargıtay kararları ile tamamlanmıştır. Uygulamada, İflas erteleme kurumu, şirket muhasebecisinin "borca batıklık hesaplamasını (bilançosunu)" yönetim kuruluna vermesi ile başlayan ve

nihayetinde iyileşme veya iflas ile sona eren, içerisinde birçok teknik ayrıntıyı içeren bir süreçtir. Söz konusu süreç, uygulamada Şekil 1'deki gibi gerçekleşmektedir (Uzay, 2008;5).

Şekil 1: İflas Erteleme Süreci Aşamaları

Kaynak: Uzay, 2008;5.

Türk hukuk sisteminde iflas erteleme kurumunun işleyişi önemli ölçüde İİK'nun ilgili maddesi ile düzenlemiş olmakla birlikte, kanunda açıklık olmayan durumlar Yargıtay kararları ile tanımlanmıştır. Uygulamada, iflas erteleme kurumu, şirket muhasebecisinin borca batıklık bilançosunu yönetim kuruluna sunması ile başlayan ve nihayetinde iyileşme veya iflas ile sona eren içerisinde birçok teknik ayrıntıyı içeren bir süreçtir.

3. Borca Batıklık Durumu

İşletmelerde sermaye kaybı ve borca batık olma durumunun tespiti ile sermaye kaybı veya borca batıklık durumunda yönetim kurulunun görev ve yetkileri 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 376 ve 377. maddelerinde düzenlenmiştir. Söz konusu kanun maddelerinde açıklanan hususlar şunlardan oluşmaktadır;

- Sermaye ve kanuni yedek akçeler toplamının yarısının karşılıksız kalması (1/2 sermaye kaybı)
- Sermaye ve kanuni yedek akçeler toplamının üçte ikisinin karşılıksız kalması (2/3 sermaye kaybı)

- Borca batıklık

Bu durumların tespitinin nasıl yapılacağı ve bu durumlarda yönetim kurulunun yetki ve sorumluluklarının neler olduğunu ayrı başlıklar altında incelemek yararlı olacaktır.

3.1. 1/2 Oranında Sermaye Kaybı

Sermaye kaybı olup olmadığı işletmenin son yıllık bilançosuna bakılarak tespit edilir. Son yıllık bilançodan, sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının yarısının zarar sebebiyle karşılıksız kalması halinde 1/2 oranında sermaye kaybı meydana gelmiş demektir (TTK, md.376/1). 1/2 oranında sermaye kaybının tespitini aşağıdaki formül ile ifade edebiliriz.

$$(\text{Aktif Toplam} - \text{Kısa ve Uzun Vadeli Borçlar}) = < \frac{\text{Sermaye} + \text{Kanuni Yedekler}}{2}$$

Örneğin; şirketin aktifleri toplamı 500.000 TL, kısa vadeli borçları 150.000 TL, uzun vadeli borçları 320.000 TL, esas sermayesi 60.000 TL ve kanuni yedekleri 20.000 TL olsun. Bu durumda 1/2 oranında sermaye kaybı olup olmadığı aşağıdaki şekilde tespit edilir.

$$(500.000 - 470.000) = < \frac{60.000 + 20.000}{2}$$

30.000 = < 40.000 olduğuna göre işletmenin 1/2 oranında sermaye kaybı meydana gelmiştir.

1/2 oranında sermaye kaybı olduğu anlaşılırsa, yönetim kurulu, genel kurulu hemen toplantıya çağırır ve genel kurula uygun gördüğü iyileştirici önlemleri sunar (TTK, md.376/1). Yönetim kurulunun genel kurula sunacağı iyileştirici önlemlere ilişkin öneriler; sermaye artırımı, bazı üretim birimlerinin kapatılması, küçülme, iştiraklerin satışı, pazarlama sisteminin değiştirilmesi vs. olabilir (Kayar, 2012: 650).

4.2. 2/3 Oranında Sermaye Kaybı

2/3 oranında sermaye kaybı, aynı 1/2 oranında sermaye kaybında olduğu gibi, son yıllık bilançoya göre, sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının üçte ikisinin zarar sebebiyle karşılıksız kalması halinde 2/3 oranında sermaye kaybı meydana gelmiş demektir (TTK, md.376/2). Üçte iki oranında sermaye kaybının tespitini aşağıdaki formül ile ifade edebiliriz.

$$(\text{Aktif Toplam} - \text{Kısa ve Uzun Vadeli Borçlar}) = < \frac{\text{Sermaye} + \text{Kanuni Yedekler}}{3}$$

Örneğin; şirketin aktifleri toplamı 800.000 TL, kısa vadeli borçları 350.000 TL, uzun vadeli borçları 430.000 TL, esas sermayesi 95.000 TL ve kanuni yedekleri 25.000 TL olsun. Bu durumda 2/3 oranında sermaye kaybı olup olmadığı aşağıdaki şekilde tespit edilir.

$$(800.000 - 780.000) = < \frac{95.000 + 25.000}{3}$$

20.000 =< 40.000 olduğuna göre işletmenin 2/3 oranında sermaye kaybı meydana gelmiştir. Üçte iki oranında sermaye kaybının meydana geldiğinin anlaşılması durumunda, genel kurul derhâl toplantıya çağırılır. Genel kurulda iki karardan birisinin çıkması gerekmektedir. Bunlar; sermayenin üçte biri ile yetinme kararı veya sermayenin tamamlanması kararıdır. Eğer bu kararlar alınmazsa şirket kendiliğinden sona ermiş demektir (TTK, md.376/2).

Üçte iki sermaye kaybında genel kurulun kararı sermaye tamamlama yönünde ise aşağıdaki yollardan birisi kullanılarak sermaye tamamlanabilir (Kayar, 2012:650):

- Sermaye kaybı kadar sermaye azaltılması ve aynı zamanda önceki miktara tamamlayacak kadar sermaye artırımı yapılabilir. Böylece azaltma ve artırım aynı anda ve eksilen miktarda olacağından ve bunun yanında artırılan kısım nakit olarak ödeneceğinden esas sözleşmenin değiştirilmesine gerek kalmayacaktır.
- Oybirliği ile sermayenin tamamlanması kararı alınır. Her pay sahibi hissesi oranında tamamlamaya katılır ve verdiği geri alamaz.
- Tespit edilen sermaye kaybı, bazı hissedarlar tarafından gönüllü olarak kapatılabilir. Açığı kapatma işlemi, şirkete karşılıksız ödeme veya şirket aktiflerini artıracak tasarruflar şeklinde ve geri almamak üzere olabilir.
- Sermaye kaybını kapatacak kadar alacaklılar alacağından vazgeçebilir. Bu durumda şirketin borçları eksileceğinden, aktiflerin borçları karşılama oranı yükselerek sermaye kaybı izale olacaktır.

3.3. Borca Batıklık

Borca batıklık sermaye kaybının ileri düzeyidir. İşletmenin varlıklarının borçlarını ödemeye yetmediği durumu ifade etmektedir. Borca batıklık durumun aşağıdaki şekilde formüle edebiliriz.

$$\left(\begin{array}{l} \text{Muhtemel Satış Fiyatları} \\ \text{İle Belirlenen Aktif Toplam} \end{array} \right) < \left(\begin{array}{l} \text{Kısa ve Uzun} \\ \text{Vadeli Borçlar} \end{array} \right)$$

Veya

$$\left(\begin{array}{l} \text{Muhtemel Satış Fiyatları} \\ \text{İle Belirlenen Aktif Toplam} \end{array} \right) - \left(\begin{array}{l} \text{Kısa ve Uzun} \\ \text{Vadeli Borçlar} \end{array} \right) < 0$$

Şirketin borca batık olduğu şüphesini oluşturacak emareler varsa, yönetim kurulu, aktiflerini hem işletmenin sürekliliği esasına göre hem de muhtemel satış fiyatlarına göre belirleyerek bir ara bilanço çıkartır. Çıkarılan bilançodan aktiflerin, şirket borçlarını ödemeye yetmediğinin anlaşılması halinde, yönetim kurulu, şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesine durumu bildirir ve şirketin iflasını ister (TTK, md.376/3). Ancak yönetim kurulu veya herhangi bir alacaklı, yeni nakit sermaye konulması dâhil nesnel ve gerçek kaynakları ve önlemleri gösteren bir iyileştirme projesini mahkemeye sunarak iflasın ertelenmesini isteyebilir (TTK, md.377).

Diğer bir husus da borca batıklığı izale edecek kadar alacaklı, şirketin borçluları arasında ödeme bakımından sona geçmeye razı olursa iflas kararı verilemez. Bunun için alacaklının sırada son geçmeyi yazılı olarak beyan etmiş olması ve bu beyanın veya sözleşmenin yerindeliği, gerçekliği ve geçerliliği, mahkeme tarafından atanan bilirkişi tarafından doğrulanmış olması gerekir (TTK, md.376/3).

İflasın ertelenmesi durumunda İİK'nun 179. maddesindeki hükümler geçerlidir. İlgili madde çerçevesinde mahkeme, envanter düzenlenmesi ve yönetim kurulunun yerine geçmesi ya da yönetim kurulu kararlarının onaylanması için şirkete bir kayyum atar. Kayyum her üç ayda bir, mahkemeye sunulan iyileştirme projesine uygun olarak iyileştirme gösterip göstermediğini mahkemeye rapor eder. Mahkeme kayyumdan gelen rapor üzerine veya gerek gördüğünde alacağı bilirkişi raporuna göre, erteleme istemini

değerlendirir ve iyileştirmenin mümkün olamayacağı kanaatine varırsa erteleme kararını kaldırır.

4. Borca Batıklık Bilançosunun Çıkarılması

Muhasebe kayıtları esas alınarak işletmenin sürekliliği varsayımı altında çıkarılan bilançodan hareket edilerek; bir envanter çalışması yapıp işletmenin varlık ve borçlarının fiili durumu ile kaydî durumu karşılaştırılır, fiili durumu temsil etmeyen, mevcut olmayan, fiktif unsurlar düzeltilir veya bilançodan çıkarılır, tespit edilen varlık ve borçların rayiç değerleri esas alınır ve böylece çıkarılan bilançoya “borca batıklık bilançosu” denir. Rayiç değer bilançosu olarak da isimlendirilen söz konusu bilanço, yılın herhangi bir zamanında düzenlenebilmekte olup, borca batıklık bilançosu düzenlenirken artık işletmenin sürekliliği varsayımı geçerli değildir. Dolayısıyla varlıkların satış değerleri esas alınır.

Borca batıklık bilançosu çıkarılırken; bilançosu çıkarılacak olan şirketin varlıklarının paraya çevrilebilme yeteneği incelenir, kayıtlı varlıkların gerçekten işletmede var olup olmadığı ya da gerçekte var olan varlığın kayıtlarda olup olmadığı araştırılır, tüm varlıklar bilançonun çıkarıldığı tarihte cari olan piyasa fiyatı ile değerlendirilip bilançoya aktarılır. Bilançonun pasif tarafında yer alan şirket borçlarının da aktif hesaplardaki prosedürler doğrultusunda gerçek değerlerinin tespiti yapılır. Fiktif, fiili durumu temsil etmeyen borçlar bilançodan çıkarılır. Borca batıklık bilançosunun pasif tarafına, sadece gerçek durumu yansıtan borçlar yazılır. Şirketin özkaynakları da bir pasif kalemi olmasına rağmen, özkaynaklar bir tespit ve değerlendirme işlemine tabi tutulmaz. Özkaynaklar, borca batıklık bilançosunda rayiç değerler ile tespit edilen varlıklar ile borçların farkı alınmak suretiyle tespit edilir. Böylece aktif ve pasif eşitliği sağlanır.

Tablo 2. Borca Batıklık Bilançosu Çıkarılırken Hesaplara Uygulanacak İşlemler

Hesap Sınıf	Uygulanacak İşlemler
Hazır Değerler	<ul style="list-style-type: none"> - Kasa Hesabı'nın bakiyesi ile fiilen kasada bulunan tutarın eşit olup olmadığı kontrol edilir. Fark varsa düzeltilir. Kasada fiilen mevcut olan gerçek tutar borca batıklık bilançosuna kasa bakiyesi olarak alınır. - Kasa'da yabancı para varsa, T.C. Merkez Bankası Efektif Alış Kuru üzerinden çevrimi yapılır. - Alınan Çekler Hesabı ile eldeki çeklerin kontrolü yapılır. Vadesi geçmiş ve tahsili şüpheli hale gelmiş çekler varsa, dava veya icraya konu olmamış olsa da şüpheli alacak olarak değerlendirilir. Vadesiz çekler nominal değeri ile değerlendirilir. Vadeli çekler ise alacak senedi olarak işlem görüp tasarruf değeri ile değerlendirilir. - Bankalar Hesabı ile bankada fiilen olan paranın mutabakatı yapılır. Hesaplara yürütülen faizler ve faizlerden kesilen stopajlar hesaplanarak, hesap güncel hale getirilir. - Keşide edilen çeklerin ödemelerinin yapılıp yapılmadığı teyit edilir. Keşide edilen çekler, vadesiz ise itibari değerleri ile bilançoğa yansıtılır. Eğer vadeli ise borç senedi olarak değerlendirilir. - Diğer Hazır Değerler Hesabı'nda yer alan kupon, pullar ve sliplerin kontrolü yapılarak hesap güncel duruma getirilir.
Menkul Kıymetler	<ul style="list-style-type: none"> - Menkul kıymetler gurubunda izlenen ve geçici yatırım amacıyla elde tutulan; hisse senedi, tahvil, hazine bonusu, finansman bonusu, kâr ve zarar ortaklığı belgesi gibi menkul kıymetlerin borsa değerleri varsa borsa rayicine göre değerlendirilmesi yapılır. Borsa değerleri yoksa tespit edilen rayiç değerine göre bilançoda değer düzeltimi yapılır.
Ticari Alacaklar	<ul style="list-style-type: none"> - Her bir alacak, borçlusunun ödeme gücü dikkate alınarak tek tek değerlendirmeye tabi tutulur. - Alıcılar Hesabı'nda yer alan senetsiz alacakların gerçekte var olup olmadığının mutabakatı yapılır. Eğer senetsiz alacakların mutabakatı konusunda zaman kısıtı var ise sondaj yöntemi ve önemlilik prensibiyle büyük tutarlı alacaklardan başlanarak mutabakat yapılmasında yarar vardır. - Alacaklardan vadesi geçmiş ve tahsili şüpheli hale geldiği anlaşılan alacaklar, dava ve icra takibine alınmamış olsa dahi şüpheli olduğu objektif bir belgeye dayanıyorsa şüpheli alacak olarak değerlendirilir. - Alacaklı olunan müşterilerden iflas erteleme kararı alınmış olan şirketler var ise bu şirketlerden olan alacaklar şüpheli alacak olarak değerlendirilir. - Alacak senetleri tasarruf değeri ile değerlendirilmelidir. - Alacak senetlerinin tahsili konusunda tereddütler var ise ve bu tereddütler belge ile ispatlanabiliyorsa şüpheli alacak olarak değerlendirilmesi gerekir.

	<ul style="list-style-type: none">- Mutabakatlar sonucu tespit edilen senetli veya senetsiz fiktif alacaklar tenzil edilmeli, bilanço'ya alınmamalıdır.- Verilen depozito ve teminatların geri alınması mümkünse rayiç değer bilançosuna aktarılmalıdır. Aksi takdirde aktiften düşülmesi gerekir.- Şirketin alacakları ticari defterlerde yazılı olan değerleri üzerinden değerlendirilmemelidir. Her bir borçlunun ödeme gücü hakkında yapılan değerlendirmelerden sonra tahsili muhtemel olan miktar üzerinden aktife alınmalıdır.- Bir alacağın şüpheli veya değersiz alacak olması nedeniyle bilançodan tenzil edilebilmesi için objektif bir belgeye veya kanıta dayandırılması gerekir. Söz konusu belge veya kanıtlara; sözleşmeler, mutabakat yazışmaları, e-postalar, noterden çekilen ihtarnameler örnek verilebilir.
Diğer Alacaklar	<ul style="list-style-type: none">- Borca batıklık bilançosu çıkarılırken en ihtiyatlı davranılması gereken hesaplardan birisi Ortaklardan Alacaklar Hesabı'dır. Genel düşünce ortakların şirketten çektikleri nakitler yüzünden şirketin sermayesinin azaldığı, ortaklar tarafından yapılan bir iyileştirme projesinde ortakların samimi davranmayacağı yönündedir.- Eğer ortaklardan olan alacak; gerçekten ortağın para, mal ya da hizmet almak suretiyle oluşmuşsa, bu durumda söz konusu alacak gerçek bir alacaktır. Varlıklar içerisinde yer alabilir. Ancak iflas erteleme talebi öncesinde ortakların bu borçlarını ödemesi veya söz konusu borcunu kısa sürede ödeme konusunda somut adımlar atması beklenir. Ancak bu hallerde iflas erteleme talebi olumlu değerlendirilebilecektir.- Eğer ortaklardan olan alacak; ortakların şirketten para, mal ya da hizmet alımından kaynaklanmamış ise, bu durumda söz konusu alacak gerçek bir alacak değildir. Örneğin; belgelendirilemedikleri için gider olarak kayıtlara intikal ettirilemeyen harcamalar ortaklardan alacak olarak kaydedilmiş olabilir. Böyle bir durum varsa söz konusu alacak tutarları varlıklardan çıkarılmalıdır.- İştirakler ve Bağlı Ortaklıklar işletmenin ilişkili tarafları olması nedeniyle, İştiraklerden Alacaklar Hesabı ile Bağlı Ortaklıklardan Alacaklar Hesabı, aynen Ortaklardan Alacaklar Hesabı'nda olduğu gibi ihtiyatla değerlendirilmelidir.
Stoklar	<ul style="list-style-type: none">- Stoklar ile ilgili olarak uzman bilirkişi ekibinin ilk yapması gereken iş fiziki tespittir. Kayıtlardaki stoklar ile fiziki stokların karşılaştırılması yapılır. Karşılaştırma sonucu bir uyumsuzluk var ise uyumsuzluklar objektif belgelerle açıklanabilir olmalıdır.- Konsinyatördeki ve fason atölyelerindeki stokların irsaliyelerinden kontrollerinin yapılması gerekir.- Satış kabiliyeti olmayan stoklar bilançodan çıkarılmalıdır.- Stokta ithal mallar var ise kur değişiminden kaynaklanan değerlendirme farkları için gerekli düzeltmeler yapılmalıdır.

	<p>- Verilen sipariş avanslarının durumu kontrol edilmelidir. Avansı verilen malın teslimi veya avansın geri alınması konusunda problem tespit edilirse, söz konusu avans aktiften çıkarılmalıdır.</p> <p>- İthalatı tamamlanan malların ilgili stok hesabına alınıp alınmadığı, ithalatı tamamlanmayan malların ise ithalatında sorun olup olmadığı kontrol edilerek düzeltmeler yapılmalıdır.</p>
Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım Maliyetleri	<p>- İnşaat taahhüt işleriyle ilgili olarak katlanılan ve Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım Maliyetleri Hesabı'nda aktifleştirilen maliyetler, borca batıklık bilançosunda aktifler arasından elimine edilir. Ancak aktifleştirilen maliyetler içerisinde satılabilir durumda malzemeler varsa, rayiç değerleri ile borca batıklık bilançosunda yer almalıdır.</p>
Dönem Ayırıcı Hesaplar	<p>- Ödemesi yapılmış ancak içinde bulunan döneme ait olmadığı için gider yazılamayan tutarlar Gelecek Aylara Ait Giderler Hesabı ile Gelecek Yıllara Ait Giderler Hesabı'nda izlenmektedir. Ödemesi yapılan ve bilançoda bir varlık olarak gösterilen söz konusu giderlerin, geri alınamayacağı kesinleşmiş ise borca batıklık bilançosuna alınmamalı, varlıklar arasından tenzil edilmelidir.</p> <p>- İçinde bulunulan döneme ait olan, ancak tahsilatı ilerleyen dönemlerde yapılacak olan gelirler, Gelir Tahakkukları Hesabı'na alınarak, bir alacak niteliğinde olduğu için bilançoda raporlanmaktadır. Hak edilen bir gelir olması nedeniyle, gelir tahakkukları borca batıklık bilançosunda aktifler arasında gösterilmelidir.</p> <p>- Tahsilatı yapılmış ancak içinde bulunan döneme ait olmadığı için gelir yazılamayan tutarlar Gelecek Aylara Ait Gelirler Hesabı ile Gelecek Yıllara Ait Gelirler Hesabı'nda izlenmektedir. Tahsilatı yapılan ve bilançoda bir borç olarak gösterilen söz konusu gelirlerin, geri ödenmeyeceği kesinleşmiş ise borca batıklık bilançosuna alınmamalı, borçlar arasından tenzil edilmelidir.</p> <p>- İçinde bulunulan döneme ait olan, ancak ödemesi ilerleyen dönemlerde yapılacak olan giderler, Gider Tahakkukları Hesabı'na alınarak, bir borç niteliğinde olduğu için bilançoda raporlanmaktadır. Söz konusu borçlar, gerçek bir şirket borcu olması nedeniyle, borca batıklık bilançosunda pasifler arasında gösterilmelidir.</p>
Diğer Dönen Varlıklar	<p>- İflas erteleme talebinde bulunan şirket, talebinin kabulü halinde faaliyetine devam edecek ve yaptığı satışlardan elde ettiği KDV'den Devreden KDV tutarını düşebilecektir. Şirketin bir alacağı niteliğinde olan devreden KDV'nin borca batıklık bilançosunda yer alması gerekmektedir.</p> <p>- İhracat dolayısıyla iadesi talep edilen KDV, vergi dairesinden bir alacak niteliği olduğu için borca batıklık bilançosunda yer alması gerekmektedir.</p> <p>- Peşin ödenen vergiler, vergi borçlarından mahsup edilecek bir tutar olması nedeniyle, devletten olan bir vergi alacağı niteliğindedir ve borca batıklık bilançosunda yer alması gerekir.</p>

	<p>- Personel ve iş avansları, daha sonra yapılacak olan ödemelerden düşülecek olması halinde aktif içinde bir alacak niteliğinde yer alabilir. Ancak verilen avansın karşılığında, verilen avans bedeli gidere dönüşmüşse söz konusu avansın varlıklar arasından tenzil edilmesi gerekir.</p>
Mali Duran Varlıklar	<p>- İflas ertelemesine başvuran şirketin başka şirketlerdeki yatırımları Bağlı Menkul Kıymetler, İştirakler ve Bağlı Ortaklıklar Hesabı'nda izlenir.</p> <p>- Başka şirketlerde olan söz konusu yatırımlar, gerçek değeri ile borca batıklık bilançosunda yer almalıdır. Eğer yatırım yapılan şirket borsada işlem görüyorsa, borsa verilerine göre yatırımın gerçek değeri hesaplanır. Eğer yatırım yapılan şirket borsada işlem görmüyorsa, yatırımın değer tespitinde; söz konusu şirketten yakın zamanda yapılan finansal varlık alışının değeri veya söz konusu yatırımdan gelecekte beklenen tahmini gelirlerinin iskonto edilmiş tutarı kullanılabilir.</p> <p>- Yatırım yapılan şirket de borca batmış durumda ise söz konusu yatırımlar işletmenin varlıkları toplamına dâhil edilmez. Ancak yatırım yapılan şirketin borca batık olduğu objektif belgelere dayandırılmalıdır.</p>
Maddi Duran Varlıklar	<p>- İflas ertelemesine başvuran şirketin maddi duran varlıklarının sayımı yapılarak kayıtlar ile karşılaştırılır. Uyuşmazlıklar varsa fiili durum esas alınarak düzeltmeler yapılır.</p> <p>- Sayımı sonucu kullanım ve satış niteliğini yitirmiş, hurdaya ayrılmış maddi duran varlıklar var ise aktiflerden ayrılarak borca batıklık bilançosuna alınmamalıdır.</p> <p>- Maddi duran varlıkların tespiti yapıldıktan sonra borca batıklık bilançosunda yer alacak gerçek değerleri tespit edilir, amortismanları düşülerek net değerleri ile bilançoaya alınır.</p> <p>- Bazı maddi duran varlıkları tek tek değer tespiti yapmak anlamsız olabilir. Maddi duran varlıkların bir bütün olarak bir değer ifade ettiği durumlar olabilir. Bu durumlarda, değerlendirme yapılırken maddi duran varlıklar bir bütün olarak değerlendirilmelidir.</p> <p>- Gayrimenkullerin değerlemesinde; bankaların yaptığı değerlemeler, emlak vergisi değerleri, gayrimenkul değerlendirme şirketlerinin hazırladığı değerlendirme raporları, emsal satış değerleri kullanılabilir.</p> <p>- Tesis makine ve cihazların değerlemesinde eksper raporları, taşıtların değerlemesinde kasko değerleri, emsal satış değerleri kullanılabilir.</p> <p>- Demirbaşlar, genellikle ikinci el piyasası olmayan ve satışı zor olan bir varlık olması nedeniyle, demirbaşların değerlendirilmesinde tahmini değerler kullanılabilir.</p> <p>- Yapılmakta olan yatırımlar, tamamlanma yüzdesi dikkate alınarak rayiç değer tespiti yapılır.</p>
Maddi Olmayan Duran Varlıklar	<p>- Her bir hak için ayrı ayrı rayiç bedel tespiti yapılır. Satış imkânı bulunmayan haklar borca batıklık bilançosunda yer almamalıdır.</p>

	<p>- Finansal kiralama yoluyla edinilmiş bir varlığın kullanım hakkı aktifler arasından çıkarılmalıdır. Ancak kira süresi sona ermişse ve varlığın mülkiyeti kiracıya geçmişse, bu durumda borca batıklık bilançosunda yer alabilir.</p> <p>- İflas ertelemesine başvurmuş bir şirketin ticari olarak başarısız olduğu ve aktifleri arasında yer alan şerefiyenin de bir anlamının olmadığı söylenebilir. Buradan hareketle şerefiyenin borca batıklık bilançosunda yer almaması gerektiği söylenebilir.</p> <p>- Kuruluş ve örgütlenme giderleri ile araştırma ve geliştirme giderleri borca batıklık bilançosunda yer almamalıdır. Aktiflerden düşülmelidir. Zira aktifleştirilen bu giderlere bir satış değeri biçmek oldukça zordur.</p> <p>- Yapılan özel maliyetler, kira süresi sonunda kiralanan gayrimenkulde kalacağı için özel maliyetlerin borca batıklık bilançosunda yer almaması gerekir. Ancak yapılan özel maliyetin, gayrimenkulden ayrılması ve satışı mümkünse, satış bedeli ile borca batıklık bilançosunda yer alabilir.</p>
Özel Tükenmeye Tabi Varlıklar	<p>- Arama Giderleri ile Hazırlık ve Geliştirme Giderleri borca batıklık bilançosunda aktiflerden düşülmelidir. Zira söz konusu giderlerin, tek başına bir bedel karşılığında satılması mümkün değildir.</p>
Mali Borçlar	<p>- Banka kredileri, tahvil ve bonoların hesaplanmamış ara dönem faizlerinin de hesaplanarak mali borçların en güncel haliyle borca batıklık bilançosunda yer alması sağlanmalıdır.</p> <p>- Finansal kiralamadan kaynaklanan haklar aktifler arasında elimine edilse de, finansal kiralamadan kaynaklanan borçların bilançoda gösterilmesi gerekmektedir.</p>
Ticari Borçlar	<p>- Satıcılara olan senetsiz borçlar mutabakatlar ile doğrulanmalı, kaydi durum ile fiili durum arasında uyumsuzluklar var ise fiili durum esas alınarak uyumsuzluklar giderilmelidir.</p> <p>- Satıcılar ile yapılan sözleşmeler incelenerek, sözleşme şartlarından dolayı borçlara yürütülecek faiz ve cezai şartlar var ise ortaya çıkacak ek yükümlülükler borca batıklık bilançosuna yansıtılmalıdır.</p> <p>- Borç senetlerinin teyidi yapıldıktan sonra bilançonun pasifinde tasarruf değeri ile yer alması gerekir.</p> <p>- Alınan depozito ve teminatlardan yasal olarak geri iade edilecek olanlar bilançonun pasifinde yer alması gerekir. Ancak iadesine gerek kalmayan depozito ve teminatlar borçlar arasından elimine edilir.</p>
Diğer Borçlar	<p>- Objektif belgeler ile gerçek olduğuna kanaat getirilen diğer borçlar, varsa faizleri birlikte hesaplanarak borca batıklık bilançosunda pasifler arasında yer almalıdır.</p>
Alınan Avanslar	<p>- Alınan avanslar borca batıklık bilançosunda yer alması gerekmektedir.</p>
Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım Hakediş Bedelleri	<p>- Yıllara yaygın inşaat ve onarım sebebiyle alınan hakedişler bilançonun pasifinden elimine edilir.</p>

Ödenecek Vergi ve Diğer Yükümlülükler	- İşletmenin ödemekle yükümlü olduğu; vergi, resim, harç, sigorta primleri, sendika aidatları, icra taksitleri vb. yükümlülükler, varsa faizleri de eklenerek borca batıklık bilançosunda raporlanmalıdır.
Borç ve Gider Karşılıkları	- İşletmenin ödemekle yükümlü olduğu; vergi karşılıklarının, maliyet ve gider karşılıklarının, kıdem tazminatı karşılıklarının borca batıklık bilançosunun pasifinde raporlanması gerekmektedir.

Kaynak: Dumanoğlu (2011), Yılmaz (2009), Sümer (2009), Öztekin (2007) ile yazarın değerlendirmeleri sonucu oluşturulmuştur.

5. Sonuç ve Değerlendirme

Muhasebenin temel kavramlarından işletmenin sürekliliği kavramı; işletmelerin faaliyetlerini bir süreye bağlı olmaksızın sürdüreceğini, işletmenin ömrünün sahiplerin ya da hissedarların yaşam sürelerine bağlı olmadığını ve buna bağlı olarak işletmelerin ömürlerinin sınırsız olduğunu ifade eder. Ancak yaşanan ekonomik ve ticari şartlar içerisinde işletmelerin ömrü son bulabilmektedir. Hukuk literatüründe iflas olarak nitelendirilen işletme ömrünün son bulması durumu, işletme ile ilişkili olan hiçbir taraf açısından istenen bir durum değildir. İşletmeleri iflasa götüren birçok neden olabilmektedir. Bunlardan birisi de sermaye yetersizliğinin ileri boyutu olan borca batıklık durumudur. Borca batıklık, işletmenin varlıklarının borçlarını ödemedede yetersiz kalması veya işletmenin öz kaynaklarının eksiye düşmesi durumudur. Borca batık olan bir şirketin yönetim kurulunun iflas için mahkemeye başvurması gerekmektedir.

İşletmeler, hayatlarına devam edebilmek ve iflasa götüren borca batıklık halinden kurtulabilmek amacıyla mevcut finansal durumu düzeltici iyileştirme projeleri hazırlayarak iflasın ertelenmesini isteyebilmektedirler. İflasın ertelenmesi talebinde bulunan bir şirket, öncelikle borca batık olup olmadığının tespiti için muhasebe kayıtları esas alınarak düzenlenen kaydî bilanço ve buna ilave olarak varlıkların-borçların rayiç değerlerinin esas alındığı bir ara bilanço düzenlemesi gerekmektedir. Söz konusu bilançoya borca batıklık bilançosu denilmektedir. Borca batıklık bilançosu ve makul iyileştirme projeleri ile birlikte mahkemeden iflasın ertelenmesini talep edebilir.

Borca batıklık bilançosu, işletmenin tüm varlık ve borçlarının bilançonun düzenlendiği tarih itibarıyla gerçek değerleri dikkate alınarak düzenlenir. Bilanço düzenlenirken öz kaynaklar üzerinde bir değerlendirme yapılmaz. Sadece varlıklar ve borçlar üzerinde

değerlendirmeler yapılır. Varlık ve borçların rayiç değerleri arasındaki fark, öz kaynak tutarını verir. Söz konusu tutar negatif ise işletme borca batık demektir.

Borca batıklık bilançosu çıkarılırken, özet olarak şu esaslar çerçevesinde hareket edilir;

- Nakit, stok, maddi duran varlık gibi fiziki kalemlerin sayımları yapılır ve kayıtlar ile karşılaştırılır. Fiili durum ile kaydi durum arasında fark varsa, fiili durum esas alınarak fark düzeltilir.
- Stok ve maddi duran varlık gibi fiziki kalemlerden ömrünü tamamlamış veya satış niteliğini kaybetmiş varlıklar varsa, varlıklardan tenzil edilerek bilançoya alınmaz.
- Mali ve maddi duran varlıklar, çeşitli değerlendirme yöntemleri kullanılarak en güncel değerleriyle bilançoda raporlanması sağlanır.
- Alacaklar ve borçların mutabakatı yapılır. Alacaklardan şüpheli veya değeriz olan varsa ve objektif bir belgeye dayandırılabiliriyorsa, aktiflerden çıkarılarak bilançoya alınmaz.
- Gerçek olan bütün alacaklar ve borçlar, gerçek değerleri ile borca batıklık bilançosuna yansıtılması gerekir.
- Gelecek dönemlere ait olan giderler, eğer geri alınamayacağı kesinleşmişse bilançoya alınmaz. Yine gelecek dönemlere ait olan gelirler, geri ödenmeyeceği kesinleşmişse borçlardan tenzil edilir.
- Gelir tahakkukları, kesinleşmiş bir alacak olması nedeniyle, gider tahakkuklarının da kesinleşmiş bir borç olması nedeniyle borca batıklık bilançosunda raporlanması gerekir.
- Devreden KDV ve ertelenen KDV alacakları borca batıklık bilançosunda raporlanmalıdır. Çünkü iflas erteleme kararı verildiği takdirde, söz konusu KDV alacakları düşülebilecektir.
- Aktifleştirilmiş giderlerin (özel maliyetler, araştırma ve geliştirme giderleri, arama giderleri, hazırlık ve geliştirme giderleri gibi), işletmeye dönüşleri mümkün gözükmediğinden bilançoya alınmaz.
- Ticari anlamda başarısız olmuş ve iflas ertelemeye başvurmuş bir şirketin aktifleri arasında şerefiye tutarının bulunması ve söz konusu şerefiye tutarının nasıl değerlendirileceği sorun olarak görünmektedir. Dolayısıyla şerefiyenin aktifler arasından tenzil edilerek bilançoya alınmaması gerekir.

- Borçlara ilişkin faiz ve cezai ödeme gerektiren durumlar varsa, söz konusu tutarlar hesaplanarak borçlar en güncel haliyle bilançoya aktarılır.
- Finansal kiralamadan kaynaklanan haklar, varlık kullanım süresi sonunda kiraya verene iade edilecekse, aktiflerden elimine edilir. Ancak finansal kiralamadan kaynaklanan borçlar bilançoda raporlanır.

İflas, iflasın ertelenmesi, borca batıklık hali ve borca batıklık bilançosunun çıkarılması gibi konularda çalışmak isteyen araştırmacılara; borca batıklık bilançosu çıkarılırken varlıklar ve borçlar özelinde kullanılacak değerlendirme yöntemleri, iflastan kurtulmak amacıyla iyileştirme projeleri geliştirilmesi, iyileştirme projelerinin etkinliğinin test edilmesi gibi konularda çalışma yapmaları önerilebilir.

Kaynaklar

Akarca, Akif ve Mehmet Şafak, (2014), "İflas Ertelemesi ve Vergiye Etkisi" <http://www.dunya.com/iflas-ertelemesi-ve-vergilemeye-etkisi-157619yy.htm>

Alptürk, Ercan ve Ebru Bostancıoğlu (2011), "İflas Ertelemesinin Hukuksal ve Vergisel Boyutu", Lebib Yalkın Mevzuat Dergisi, Ocak 2011, <http://www.vmhk.org.tr/>

Arslan, Ramazan (2008), "İflasın Ertelemesi Uygulamaları", Bankacılar Dergisi, Sayı:67, ss.116-123.

Balcı, Şakir (2010), **İflasın Ertelemesi Usul ve Esaslar**, 3.Baskı, Ankara: Seçkin Yayınevi.

Boztosun, Derviş ve Semra Aksoylu (2016), "İflas Erteleme Sürecindeki İşletmelerde Finansal Kiralamaya Konu Varlıkların Yönetimi", Niğde Üniversitesi İİBF Dergisi, Cilt:9, Sayı:1, ss:15-24.

Dumanoğlu, Sezai (2011), **İflasın Ertelemesi Borca Batıklık ve İyileştirme Projeleri**, Beta Yayınları, 2. Baskı, İstanbul.

Güneysu-Boran, Nilüfer ve M. Sadık Çapan (2014), "Borca Batıklık ve İflasın Önlenmesi Yolu Olarak Sıradan Çekilme Anlaşması", İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Cilt:5, Sayı:1, ss.77-118.

Kayar, İsmail (2012), "Yeni TTK'ya Göre Anonim Şirkette Sermaye Kaybı ve Borca Batıklığın Tespiti ve Sonuçları", Marmara Üniversitesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Cilt:18, Sayı:2, Özel Sayı, 14. Oturum, ss.643-658.

Kuru, Baki (1971), **İcra ve İflas Hukuku Cilt: II İflas ve Konkordato Hukuku**, Sevinç Matbaası, Ankara.

Kuru, Baki, Ramazan Arslan ve Ejder Yılmaz (2014), **İcra ve İflas Hukuku ile Nizamnamesi ve Yönetmeliği**, Yetkin Yayınevi.

Özbek, Mustafa Serdar (2012), "İflâs Davasının Hukukî Mahiyeti", Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt:61, Sayı:1, ss.207-274.

Öztek, Selçuk (2005), "İflasın Ertelemesi", Bankacılar Dergisi, Yıl:16, Sayı:53, ss.23-71.

Öztek, Selçuk (2007), **İflasın Ertelemesi**, Arıkan Basım Yayın, İstanbul.

Samur, Muharrem (2014), "İflas Ertelemesi ve Batıklık Bilançosunun Hazırlanmasında Finansal Kiralamayla Satın Alınan Duran Varlıkların Kayıt ve Değerlemesinde Muhasebenin Temel İlke ve Standartlarına İlişkin Yaklaşımlar", Tekirdağ SMMM Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı:3, (Nisan), <http://www.tsmmososyalbilimler.org/sayi3-2014>

Selcik, Tarık (2014), "İflas Ertelemesi Durumunda Ticari Alacaklara Karşılık Ayrılabilir mi?", İSMMM Mali Çözüm Dergisi, Sayı:122 (Mart-Nisan), ss.85-102.

Sümer, Haluk (2009), "Borca Batıklık Bilançosu ve İyileştirme Projelerinin Teknik Yapısı", 20. Bölüm, ss.453-488 (Kriz Yönetimi: Haluk Sümer ve Helmut Pernsteiner), İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.

Uyar, Talih (2009), "İflasın Ertelemesi (İİK. m.179, 179a, 179b)", İstanbul Barosu Dergisi. Sayı:83, ss.1215-1241.

Uzay, Şaban (2008), "Muhasebeci Bakış Açısı ile İflas Erteleme Süreci", ASMMM Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi, Cilt:1, Sayı:1, ss.41-58.

Yılmaz, Berna Burcu (2009), **Borca Batıklık Bilançosu ve İyileştirilmesi**, TÜRMOB Yayınları 363, Ankara, 2009.

2004 sayılı İcra İflas Kanunu

1163 Sayılı Kooperatifler Kanunu

4949 ve 5092 Sayılı İcra İflas Kanunları

6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu